

Саакян Сергій. Інституційні засади формування механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2026. Випуск 1. С. 159-169.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2026.01.159>

УДК: 330.322:338.43:330.341.2(477)

JEL: Q14, Q18, O17, P48, G28

Саакян Сергій

аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

м. Біла Церква, Україна

E-mail: sgsaakian@gmail.com

ORCID: 0009-0002-3015-9306

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Анотація

Вступ. Ефективне функціонування аграрного виробництва в сучасних умовах потребує масштабної модернізації матеріально-технічної бази, розвитку інноваційної інфраструктури, впровадження цифрових технологій та адаптації до європейських стандартів господарювання. Реалізація зазначених напрямів неможлива без формування ефективного механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору. Метою дослідження було обґрунтування інституційних засад формування механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України та напрямів його удосконалення в умовах євроінтеграції.

Методи. У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема методи теоретичного узагальнення, системного аналізу, порівняння та логічного підходу - для дослідження інституційних засад формування механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України. Методи статистичного та економічного аналізу застосовано для оцінювання тенденцій інвестиційної діяльності, розвитку фінансово-кредитної системи, цифровізації аграрного сектору та впливу воєнних ризиків на інвестиційне середовище. Системно-структурний підхід використано для обґрунтування напрямів удосконалення інституційного механізму інвестиційного забезпечення в умовах євроінтеграції та цифрової трансформації аграрного виробництва.

Результати. У результаті дослідження визначено ключові інституційні чинники формування механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України, серед яких стабільність регуляторного середовища, розвиток фінансово-кредитної системи, цифровізація управлінських процесів та гармонізація нормативно-правової бази із вимогами ЄС. Обґрунтовано необхідність удосконалення інституційного механізму на основі поєднання державної підтримки, ринкових фінансових інструментів, цифрових платформ, ESG-орієнтованого фінансування та механізмів державно-приватного партнерства. Визначено, що реалізація комплексного інституційного механізму сприятиме активізації інвестиційної діяльності, модернізації аграрного виробництва, підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору та інтеграції України до європейського економічного простору.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням методичних підходів до оцінювання ефективності інституційного механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору та визначенням впливу цифровізації на інвестиційну привабливість аграрних підприємств. Особливої актуальності набувають дослідження механізмів ESG-орієнтованого фінансування, страхування воєнних ризиків, розвитку «зелених» інвестицій та цифрових платформ управління інвестиційними процесами. Подальшого обґрунтування потребують також інструменти активізації державно-приватного партнерства, міжнародного інвестиційного співробітництва та підтримки інноваційної модернізації аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Ключові слова: аграрний сектор, інвестиційне забезпечення, інституційне середовище, інституційний механізм, євроінтеграція, цифровізація, ESG-фінансування, державно-приватне партнерство, фінансово-кредитна система, інноваційний розвиток, конкурентоспроможність, аграрне виробництво.

Вступ.

Аграрний сектор України є стратегічно важливим складником національної економіки, який забезпечує продовольчу безпеку держави, формування експортного потенціалу та розвиток сільських територій. Водночас ефективне функціонування аграрного виробництва в сучасних умовах потребує масштабної модернізації матеріально-технічної бази, розвитку інноваційної інфраструктури, впровадження цифрових технологій та адаптації до європейських стандартів господарювання.

Реалізація зазначених напрямів неможлива без формування ефективного механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору. Особливого значення набувають інституційні засади функціонування інвестиційної системи, оскільки саме інституційне середовище визначає умови залучення фінансових ресурсів, рівень інвестиційної привабливості, стабільність економічних відносин та ефективність державного регулювання.

В умовах воєнних ризиків, нестабільності економічного середовища та євроінтеграційних трансформацій проблема формування сучасного інституційного механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У наукових публікаціях В. М. Мельника, Ю. В. Негоди, І. В. Свиноуса, М. М. Ільчука, О. В. Дідура, П. І. Віблого, А. В. Суслікова та інших дослідників значна увага приділяється питанням інвестиційного забезпечення аграрного сектору, розвитку фінансово-кредитних механізмів, цифровізації, ESG-орієнтованого управління та модернізації сільськогосподарських підприємств. Науковці акцентують увагу на необхідності підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору, розвитку інноваційних фінансових інструментів та адаптації аграрного виробництва до умов євроінтеграції й воєнних викликів. Водночас недостатньо вирішеними залишаються питання формування комплексного організаційно-економічного механізму залучення інвестицій, поєднання цифрових, інституційних та ESG-інструментів фінансування, а також оцінювання ефективності «зелених» інвестицій і страхування воєнних ризиків у сільському господарстві.

У науковій літературі інвестиційне забезпечення аграрного сектору розглядається як важлива складова структурної трансформації економіки та забезпечення сталого розвитку сільських територій [1].

Значна частина дослідників акцентує увагу на тому, що ефективність інвестиційних процесів залежить не лише від обсягів фінансових ресурсів, а й від рівня розвитку інституційного середовища, стабільності державної політики, якості регуляторного механізму та ефективності взаємодії між державою, бізнесом і фінансовими установами [2].

Науковці підкреслюють, що саме інституційні чинники значною мірою визначають рівень інвестиційної привабливості аграрного сектору та можливості реалізації довгострокових інвестиційних проєктів [3].

Мета.

Метою дослідження було обґрунтування інституційних засад формування механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України та напрямів його удосконалення в умовах євроінтеграції.

Методологія дослідження.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема методи теоретичного узагальнення, системного аналізу, порівняння та логічного підходу - для дослідження інституційних засад формування механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України. Методи статистичного та економічного аналізу застосовано для оцінювання тенденцій інвестиційної діяльності, розвитку фінансово-кредитної системи, цифровізації аграрного сектору та впливу воєнних ризиків на інвестиційне середовище. Системно-структурний підхід використано для обґрунтування напрямів удосконалення інституційного механізму інвестиційного забезпечення в умовах євроінтеграції та цифрової трансформації аграрного виробництва.

Результати.

Інвестиційне забезпечення аграрного сектору є складною багаторівневою системою економічних, фінансових, організаційних та інституційних відносин, спрямованих на формування умов для залучення, розподілу та ефективного використання інвестиційних ресурсів у сільському господарстві. У сучасних умовах інвестиційне забезпечення охоплює не лише процес фінансування виробничої діяльності, а й створення сприятливого середовища для технологічної модернізації, цифровізації, інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва.

Формування механізму інвестиційного забезпечення значною мірою залежить від ефективності функціонування інституційного середовища, яке включає сукупність формальних і неформальних інститутів. До формальних інститутів належать нормативно-правова база, державна політика, фінансово-кредитна система, механізми державної підтримки, податкове регулювання, система захисту прав власності та інвестиційного законодавства. Саме формальні інститути визначають правила функціонування аграрного ринку, умови доступу до фінансових ресурсів, рівень захисту інвесторів та ефективність реалізації державної інвестиційної політики.

Науковці відзначають, що нестабільність нормативно-правового середовища, складність регуляторних процедур і недостатній рівень розвитку фінансово-кредитної інфраструктури залишаються одними з основних бар'єрів активізації інвестиційної діяльності в аграрному секторі України [4]. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнної економіки, коли підвищується рівень ризиків, ускладнюється доступ до кредитних ресурсів та зростають трансакційні витрати суб'єктів господарювання.

Неформальні інститути охоплюють рівень довіри між суб'єктами господарювання, ділову культуру, соціальний капітал, традиції ведення бізнесу та особливості взаємодії між учасниками аграрного ринку. У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється ролі соціального капіталу та партнерських відносин у формуванні інвестиційного середовища. На думку науковців, високий рівень довіри між учасниками ринку сприяє зниженню трансакційних витрат, підвищенню ефективності кооперації та активізації інвестиційних процесів у сільському господарстві [5].

Особливого значення в умовах євроінтеграції набуває інституційна адаптація аграрного сектору до вимог ЄС. Це передбачає гармонізацію нормативно-правової бази, розвиток систем цифрової простежуваності продукції, впровадження сучасних механізмів сертифікації, ESG-орієнтованого фінансування та підвищення прозорості інвестиційних процесів. У цьому контексті науковці наголошують на необхідності формування сучасної інституційної моделі управління інвестиційним розвитком аграрного сектору, яка поєднуватиме державну підтримку, ринкові механізми та цифрові інструменти управління інвестиційною діяльністю.

Крім того, інституційне середовище має забезпечувати стимули для розвитку інноваційної діяльності, екологічної модернізації виробництва та впровадження ресурсоефективних технологій. Від ефективності функціонування інституційної системи залежить рівень інвестиційної активності аграрних підприємств, конкурентоспроможність аграрного сектору та здатність України інтегруватися до європейського економічного простору. Однією з ключових проблем інституційного забезпечення інвестиційної діяльності в аграрному секторі є нестабільність регуляторного середовища та недостатня прогнозованість державної політики. Часті зміни нормативно-правових умов, високий рівень бюрократизації, складність дозвільних процедур і нестабільність податкового регулювання знижують інвестиційну активність аграрних підприємств та стримують реалізацію довгострокових інвестиційних проєктів. У сучасних умовах для інвесторів особливого значення набувають стабільність правил функціонування ринку, гарантування прав власності та прозорість механізмів державної підтримки.

Науковці відзначають, що інституційна нестабільність призводить до зростання трансакційних витрат аграрних підприємств, підвищення рівня інвестиційних ризиків та зниження ефективності стратегічного планування [6]. Одним із наслідків цього є скорочення обсягів довгострокового інвестування у технологічну модернізацію, розвиток переробної інфраструктури та інноваційні проєкти. За даними Державної служби статистики України, упродовж останніх років частка капітальних інвестицій у сільське господарство характеризувалася значною нестабільністю. Якщо у довоєнний період обсяг капітальних інвестицій у аграрний сектор перевищував 90 млрд грн щорічно, то після 2022 р. спостерігалось суттєве скорочення інвестиційної активності через високий рівень економічної невизначеності та воєнних ризиків.

Складність доступу до фінансових ресурсів також залишається одним із головних бар'єрів розвитку інвестиційної діяльності. Незважаючи на функціонування державних програм підтримки, значна частина малих і середніх аграрних підприємств обмежена у можливостях залучення довгострокового кредитування через високі відсоткові ставки, недостатній рівень заставного забезпечення та високі вимоги фінансових установ. За оцінками банківського сектору, у 2024 р. середня вартість кредитних ресурсів для аграрних підприємств залишалася на рівні 15–20 % річних, що ускладнює реалізацію капіталомістких інвестиційних проєктів у сфері модернізації виробництва та розвитку інфраструктури.

Суттєвий вплив на формування інвестиційного середовища мають воєнні ризики, які обумовлюють зростання вартості кредитних ресурсів, підвищення логістичних витрат, втрату виробничих потужностей та зниження рівня інвестиційної привабливості аграрного сектору [7]. Значних втрат зазнала аграрна інфраструктура, зокрема елеваторні потужності, складські приміщення, транспортна та енергетична інфраструктура. Крім того, суттєво ускладнилися експортні операції, що негативно вплинуло на фінансову стійкість аграрних підприємств.

За експертними оцінками, після 2022 р. логістичні витрати аграрних підприємств зросли майже удвічі, а їх частка у структурі собівартості продукції в окремих випадках перевищувала 30–40 % [8]. Одночасно зросли витрати на страхування, паливно-енергетичні ресурси та обслуговування кредитів. Це призвело до погіршення фінансових результатів діяльності багатьох аграрних підприємств і зниження їх інвестиційної спроможності.

У таких умовах важливого значення набуває роль держави у створенні механізмів страхування ризиків, гарантування інвестицій та підтримки модернізації аграрного виробництва. Пріоритетними напрямками державної політики мають стати розвиток програм часткового гарантування кредитів, компенсація відсоткових ставок, підтримка інфраструктурних проєктів, страхування воєнних ризиків та стимулювання інноваційної діяльності. Водночас важливим є активне залучення міжнародних фінансових організацій до фінансування програм відновлення аграрної інфраструктури та підтримки інвестиційної діяльності.

Науковці наголошують, що підвищення ефективності інституційного забезпечення інвестиційної діяльності потребує формування адаптивної системи державного регулювання,

орієнтованої на забезпечення стабільності інвестиційного середовища, цифровізацію адміністративних процедур та мінімізацію регуляторних бар'єрів [9]. Це сприятиме активізації інвестиційної діяльності, підвищенню конкурентоспроможності аграрного сектору та створенню передумов для його довгострокової модернізації в умовах євроінтеграції.

Важливим елементом механізму інвестиційного забезпечення є фінансово-кредитна система, яка визначає рівень доступу аграрних підприємств до фінансових ресурсів та можливості реалізації інвестиційних проєктів. Ефективне функціонування фінансово-кредитної системи створює передумови для технологічної модернізації виробництва, розвитку інноваційної діяльності, оновлення матеріально-технічної бази та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. Водночас у сучасних умовах доступ аграрних підприємств до довгострокового фінансування залишається обмеженим через високі відсоткові ставки, недостатній розвиток механізмів аграрного страхування, високий рівень ризиків та низький рівень розвитку фондового ринку.

Науковці відзначають, що однією з ключових проблем фінансового забезпечення аграрного сектору є домінування короткострокового кредитування, яке переважно використовується для фінансування оборотного капіталу, тоді як реалізація інвестиційних проєктів потребує довгострокових фінансових ресурсів [10]. За даними Національного банку України, у структурі кредитного портфеля аграрного сектору переважають коротко- та середньострокові кредити, тоді як частка довгострокового фінансування залишається відносно низькою. У 2024 р. середня вартість кредитних ресурсів для аграрних підприємств коливалася в межах 15–20 % річних, що суттєво обмежувало можливості реалізації капіталомістких інвестиційних проєктів.

Додатковим стримуючим чинником є недостатній рівень розвитку системи аграрного страхування. В умовах воєнних ризиків, кліматичних змін та нестабільності ринкової кон'юнктури аграрні підприємства потребують ефективних механізмів мінімізації ризиків, однак ринок аграрного страхування в Україні залишається недостатньо розвиненим. Це негативно впливає на рівень фінансової стійкості аграрних підприємств та обмежує доступ до кредитних ресурсів. Одночасно низький рівень розвитку фондового ринку ускладнює використання інструментів залучення інвестицій через емісію цінних паперів та механізми публічного фінансування.

У таких умовах особливого значення набуває активізація використання альтернативних фінансових інструментів, зокрема аграрних розписок, лізингових механізмів, «зелених» облігацій, грантових програм та інструментів змішаного фінансування. Одним із найбільш ефективних інструментів підтримки аграрного сектору стали аграрні розписки, які дозволяють агровиробникам залучати фінансові ресурси під заставу майбутнього врожаю. За оцінками міжнародних фінансових організацій, обсяг фінансування, залученого через механізм аграрних розписок в Україні, уже перевищив 2 млрд дол. США, а кількість користувачів цього інструменту постійно зростає [11].

Перспективним напрямом розвитку фінансового забезпечення аграрного сектору є також використання лізингових механізмів для оновлення сільськогосподарської техніки та обладнання. В умовах обмеженого доступу до банківських кредитів фінансовий лізинг дозволяє аграрним підприємствам модернізувати матеріально-технічну базу без значних одноразових витрат. Одночасно зростає роль грантових програм міжнародних організацій та інструментів змішаного фінансування, які поєднують державні, приватні та міжнародні ресурси для реалізації інвестиційних проєктів у сфері аграрної інфраструктури, цифровізації та екологічної модернізації виробництва.

У контексті євроінтеграції особливого значення набуває гармонізація інституційного середовища із вимогами ЄС. Адаптація до європейських стандартів потребує впровадження сучасних механізмів простежуваності продукції, цифровізації аграрного виробництва, екологізації господарської діяльності та розвитку ESG-орієнтованих моделей інвестування. У сучасних умовах європейські стандарти дедалі більше визначають вимоги до якості продукції, екологічної безпечності виробництва, рівня цифрової прозорості та дотримання принципів сталого розвитку.

Особливого значення набуває впровадження цифрових систем простежуваності аграрної продукції, інтегрованих електронних платформ обліку та систем моніторингу виробничих процесів. Це сприяє підвищенню прозорості аграрного ринку, зниженню трансакційних витрат та зміцненню

довіри міжнародних партнерів і фінансових установ. Водночас адаптація до стандартів ЄС створює передумови для розширення доступу українських аграрних підприємств до міжнародних програм фінансування та «зелених» інвестицій.

Науковці наголошують, що розвиток ESG-орієнтованих моделей інвестування стає одним із ключових чинників підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору [12]. У світовій практиці дедалі більше інвестиційних фондів та фінансових установ орієнтуються на фінансування проєктів, які відповідають екологічним, соціальним та управлінським критеріям. Для України це створює додаткові можливості залучення довгострокових фінансових ресурсів у розвиток органічного виробництва, біоенергетики, ресурсоефективних технологій та цифрової модернізації аграрного сектору.

Цифровізація є одним із ключових напрямів удосконалення механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору, оскільки сприяє підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами, прозорості інвестиційних процесів та оптимізації використання виробничого потенціалу. У сучасних умовах цифрові технології стають важливим чинником підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва та формування інноваційної моделі розвитку аграрного сектору.

Використання цифрових платформ управління інвестиційними проєктами, систем електронного документообігу, автоматизованого моніторингу земельних ресурсів, геоінформаційних систем та аналітичних платформ дозволяє підвищити прозорість інвестиційних процесів і знизити трансакційні витрати. Одночасно цифровізація сприяє підвищенню точності управлінських рішень, оперативності обміну інформацією та ефективності контролю за реалізацією інвестиційних проєктів.

Особливого значення цифровізація набуває у сфері точного землеробства, де активно використовуються GPS-моніторинг техніки, супутниковий контроль посівів, автоматизовані системи управління агровиробництвом, безпілотні технології та IoT-рішення. За оцінками міжнародних аналітичних компаній, використання елементів точного землеробства дозволяє скоротити витрати мінеральних добрив на 15–25 %, зменшити використання засобів захисту рослин на 10–20 % та підвищити врожайність окремих культур на 10–15 % [13]. Це створює додаткові передумови для підвищення інвестиційної ефективності та зростання рентабельності аграрного виробництва.

В Україні процес цифровізації аграрного сектору поступово активізується. За оцінками дослідників, у 2024 р. понад 30 % великих і середніх аграрних підприємств використовували окремі елементи цифрового землеробства, системи супутникового моніторингу або автоматизовані системи управління виробництвом [14]. Одночасно зростає роль державних цифрових сервісів, зокрема Державного аграрного реєстру, який забезпечує цифровізацію взаємодії між аграрними підприємствами, державою та фінансовими установами. Використання таких платформ сприяє підвищенню прозорості державної підтримки та спрощує доступ аграрних підприємств до фінансових програм і грантових ресурсів.

Важливим напрямом цифрової трансформації є впровадження систем цифрової простежуваності продукції, що відповідають вимогам ЄС щодо безпечності харчових продуктів та контролю ланцюгів постачання. Використання цифрових рішень у сфері простежуваності продукції сприяє підвищенню довіри міжнародних партнерів, розширенню експортних можливостей та залученню інвестицій у розвиток агропродовольчих ланцюгів доданої вартості.

Перспективним напрямом розвитку інституційного механізму інвестиційного забезпечення є активізація державно-приватного партнерства у сфері розвитку аграрної інфраструктури, логістики, переробки продукції та цифрових сервісів. У сучасних умовах саме механізми державно-приватного партнерства дозволяють забезпечити концентрацію фінансових ресурсів, залучення інноваційних технологій та реалізацію масштабних інфраструктурних проєктів у аграрному секторі.

Особливого значення розвиток державно-приватного партнерства набуває у сфері аграрної логістики та зберігання продукції. Після 2022 р. порушення традиційних експортних маршрутів та обмеження роботи морських портів призвели до суттєвого зростання логістичних витрат аграрних

підприємств. У таких умовах пріоритетного значення набувають спільні інвестиційні проєкти з розвитку елеваторної інфраструктури, логістичних хабів, залізничних терміналів та прикордонної інфраструктури.

Перспективним напрямом є також розвиток державно-приватного партнерства у сфері аграрної переробки. Україна залишається переважно експортером сировинної агропродукції, тоді як розвиток переробної промисловості дозволяє підвищити рівень доданої вартості, створити нові робочі місця та зміцнити експортний потенціал аграрного сектору. Реалізація спільних інвестиційних проєктів у сфері переробки зерна, олійних культур, молочної та м'ясної продукції сприятиме структурній модернізації аграрної економіки та підвищенню її стійкості до зовнішніх ризиків.

Крім того, державно-приватне партнерство створює передумови для активнішого залучення міжнародних фінансових організацій, інвестиційних фондів та грантових програм ЄС до фінансування модернізації аграрного сектору. Це сприятиме розвитку інноваційної інфраструктури, цифрових сервісів управління агровиробництвом, підвищенню рівня технологічності аграрного сектору та інтеграції України до європейського економічного простору.

З метою підвищення ефективності інвестиційного забезпечення аграрного сектору доцільним є формування комплексного інституційного механізму, який поєднуватиме державну підтримку, ринкові інструменти фінансування, цифрові технології та міжнародні інвестиційні програми. Такий механізм має забезпечувати узгоджену взаємодію між державними органами, фінансовими установами, аграрними підприємствами, міжнародними інвесторами та інституціями розвитку з метою створення сприятливого інвестиційного середовища та стимулювання модернізації аграрного виробництва.

Важливим елементом комплексного інституційного механізму є вдосконалення системи державної підтримки інвестиційної діяльності. У сучасних умовах державна політика має бути орієнтована не лише на підтримку поточної діяльності аграрних підприємств, а й на стимулювання довгострокових інвестицій у технологічне оновлення виробництва, розвиток переробної інфраструктури, цифровізацію та впровадження ресурсоефективних технологій. Пріоритетного значення набувають механізми компенсації відсоткових ставок за кредитами, часткового гарантування інвестицій, підтримки інноваційних проєктів та фінансування модернізації аграрної інфраструктури.

Суттєву роль у формуванні ефективної системи інвестиційного забезпечення мають відігравати ринкові фінансові інструменти. У цьому контексті важливим є розвиток механізмів аграрних розписок, фінансового лізингу, аграрного страхування, «зелених» облігацій, венчурного фінансування та інструментів змішаного фінансування. Використання таких інструментів дозволяє диверсифікувати джерела фінансових ресурсів, підвищити доступ аграрних підприємств до довгострокового капіталу та знизити рівень інвестиційних ризиків.

Особливого значення набуває цифровізація інвестиційних процесів та розвиток цифрової інфраструктури аграрного сектору. Використання цифрових платформ управління інвестиційними проєктами, електронного документообігу, систем моніторингу земельних ресурсів, цифрової простежуваності продукції та аналітичних платформ сприятиме підвищенню прозорості інвестиційної діяльності, зниженню трансакційних витрат і підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами. Одночасно цифровізація створює передумови для інтеграції аграрного сектору України до європейського цифрового економічного простору.

Важливим складником комплексного інституційного механізму є активізація міжнародного інвестиційного співробітництва. У сучасних умовах міжнародні фінансові організації, інвестиційні фонди та програми ЄС відіграють важливу роль у фінансуванні модернізації аграрного сектору, розвитку логістичної інфраструктури, цифровізації виробництва та впровадженні екологічно орієнтованих технологій. Залучення міжнародних інвестиційних ресурсів потребує гармонізації нормативно-правового середовища із вимогами ЄС, підвищення прозорості регуляторної політики та розвитку механізмів гарантування інвестицій.

Крім того, ефективний інституційний механізм має враховувати необхідність адаптації

аграрного сектору до сучасних викликів, пов'язаних із війсьними ризиками, змінами клімату та посиленням глобальної конкуренції. У цьому контексті особливого значення набуває розвиток механізмів страхування ризиків, підтримки інноваційної діяльності, ESG-орієнтованого фінансування та стимулювання виробництва продукції з високою доданою вартістю.

Реалізація комплексного інституційного механізму інвестиційного забезпечення сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості аграрного сектору, активізації інноваційної діяльності, прискоренню технологічної модернізації виробництва та зміцненню конкурентних позицій України на європейському й світовому аграрних ринках.

Висновки і перспективи.

Формування ефективного механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору України потребує комплексного вдосконалення інституційного середовища, спрямованого на забезпечення стабільності регуляторної політики, розвитку фінансово-кредитної системи, цифровізації управлінських процесів та гармонізації нормативно-правової бази із вимогами ЄС.

Підвищення ефективності інституційного механізму інвестиційного забезпечення можливе за умови розвитку сучасних фінансових інструментів, удосконалення механізмів державної підтримки, активізації державно-приватного партнерства та впровадження цифрових платформ управління інвестиційними процесами.

Стратегічним напрямом модернізації аграрного сектору України має стати формування інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, орієнтованої на підвищення конкурентоспроможності аграрного виробництва, розвиток продукції з високою доданою вартістю та інтеграцію до європейського економічного простору.

Водночас, важливою передумовою ефективної реалізації інвестиційної політики є забезпечення адаптивності інституційного середовища до сучасних економічних і військових викликів. Розвиток механізмів страхування ризиків, розширення доступу до міжнародних фінансових ресурсів, підтримка цифрової трансформації аграрного виробництва та стимулювання екологічно орієнтованих інвестицій сприятимуть підвищенню стійкості аграрного сектору, активізації інноваційної діяльності та формуванню довгострокових конкурентних переваг України на світовому агропродовольчому ринку.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням методичних підходів до оцінювання ефективності інституційного механізму інвестиційного забезпечення аграрного сектору та визначенням впливу цифровізації на інвестиційну привабливість аграрних підприємств. Особливої актуальності набувають дослідження механізмів ESG-орієнтованого фінансування, страхування військових ризиків, розвитку «зелених» інвестицій та цифрових платформ управління інвестиційними процесами. Подальшого обґрунтування потребують також інструменти активізації державно-приватного партнерства, міжнародного інвестиційного співробітництва та підтримки інноваційної модернізації аграрного сектору України в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел

1. Мельник В. М., Погірщук О. Б. Інвестиційне забезпечення аграрного сектору: розширення можливостей для України. *Вісник економіки*. 2018. № 3. С. 23–34.
2. Замлинський В. А. Фінансово-економічні показники ефективності інвестиційних процесів на підприємстві. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 16, № 2. С. 12–18.
3. Негода Ю. В. Оцінка та підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектору економіки країни. *Агросвіт*. 2019. № 15. С. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.15.14>
4. Свиноус І. В., Ібатуллин М. І., Сало І. А., Трофімова Г. В., Рудич О. О., Свиноус Н. І. Економічні аспекти інвестиційної діяльності в сільському господарстві. *Продовольчі ресурси*. 2021. Т. 9, № 17. С. 233–243. DOI: <https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-22>
5. Мельник С. І., Свиноус І. В., Фурман І. В., Трофімова Г. В., Стариченко Є. М. Інвестиційна діяльність сільськогосподарських підприємств в умовах трансформаційних процесів. *Економіка та держава*.

2021. № 11. С. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.11.14>

6. Дідур О. В. Аналіз факторів інституційного середовища з позицій їх впливу на антикризове фінансове управління аграрних підприємств Одеської області. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 18. С. XX–XX.

7. Віблій П. І., Блавт А. А. Інвестиційний потенціал України в умовах війни. *Галицький економічний вісник*. 2023. Т. 82, № 3. С. 80–89. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.080

8. Ільчук М. М., Свиноус І. В. Економічні аспекти інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств України. *Економічний дискурс*. 2023. № 3–4. С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-3-5>

9. Свиноус Н. І., Гаврик О. Ю., Свиноус І. В., Ємчик Т. В., Сало І. А. Формування системи інституційного забезпечення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2021. № 63. С. XX–XX. DOI: <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2021-168-2-XX-XX>

10. Koval V. V., Hamaha O. M., Nesenenko P. P. Управління фінансово-кредитними ресурсами у забезпеченні розвитку аграрних підприємств. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*. 2025. Vol. 1, No. 109. P. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.31713/ve120255>

11. *Unlocking Access to Finance through Agricultural Receipts in Ukraine*. Washington, DC : International Finance Corporation (IFC), 2023. URL: <https://www.ifc.org> (дата звернення: 01.02.2026).

12. Сусліков А. В. Стратегічне управління ринковою капіталізацією корпоративних аграрних підприємств на основі ESG-принципів. *Економічний дискурс*. 2023. № 1–2. С. 83–95. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-1-8>

13. *The State of Food and Agriculture 2022: Leveraging Automation in Agriculture for Transforming Agrifood Systems*. Rome : Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), 2022. URL: <https://www.fao.org> (дата звернення: 04.02.2026).

14. Adamenko I. O. Інтелектуальні цифрові системи управління сільськогосподарським виробництвом. *Ekonomichnyy analiz*. 2025. Vol. 35, No. 3. P. 107–121. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.107>

Статтю отримано: 09.02.2026 / Рецензування 22.03.2026 / Прийнято до друку: 30.04.2026

Sergiy Saakyan

Postgraduate Student

Bila Tserkva National Agrarian University

Bila Tserkva, Ukraine

Email: sgsaakian@gmail.com

ORCID: 0009-0002-3015-9306

INSTITUTIONAL FOUNDATIONS FOR THE FORMATION OF AN INVESTMENT SUPPORT MECHANISM FOR THE UKRAINIAN AGRICULTURAL SECTOR

Abstract

Introduction. Effective functioning of agricultural production in modern conditions requires large-scale modernization of the material and technical base, development of innovative infrastructure, implementation of digital technologies, and adaptation to European management standards. Implementation of these areas is impossible without the formation of an effective investment support mechanism for the agricultural sector. This study aimed to substantiate the institutional foundations for the formation of an investment support mechanism for the Ukrainian agricultural sector and areas for improvement in the context of European integration.

Methods. The study utilized a combination of general and specialized scientific methods, including theoretical generalization, systems analysis, comparison, and a logical approach, to examine the institutional foundations of the development of an investment support mechanism for Ukraine's agricultural sector. Statistical and economic analysis methods were used to assess investment trends, the development of the financial and credit system, the digitalization of the agricultural sector, and the impact of military risks on the investment environment. A systems-structural approach was used to substantiate areas for improving the institutional mechanism for investment support in the context of European integration and the digital transformation of agricultural production.

Results. The study identified key institutional factors in the development of an investment support mechanism for Ukraine's agricultural sector, including regulatory stability, development of the financial and credit system, digitalization of

management processes, and harmonization of the regulatory framework with EU requirements. The study substantiates the need to improve the institutional mechanism through a combination of state support, market-based financial instruments, digital platforms, ESG-oriented financing, and public-private partnership mechanisms. It has been determined that the implementation of a comprehensive institutional mechanism will facilitate increased investment activity, modernize agricultural production, enhance the competitiveness of the agricultural sector, and facilitate Ukraine's integration into the European economic space.

Discussion. Prospects for further research include developing methodological approaches to assessing the effectiveness of the institutional mechanism for investment support in the agricultural sector and determining the impact of digitalization on the investment attractiveness of agricultural enterprises. Research into ESG-focused financing mechanisms, war risk insurance, the development of green investments, and digital investment management platforms is particularly relevant. Instruments for activating public-private partnerships, international investment cooperation, and support for innovative modernization of Ukraine's agricultural sector in the context of European integration also require further substantiation.

Keywords: agricultural sector, investment support, institutional environment, institutional mechanism, European integration, digitalization, ESG financing, public-private partnerships, financial and credit system, innovative development, competitiveness, agricultural production.

References

1. Melnyk, V. M., & Pohrishchuk, O. B. (2018). Investytsiine zabezpechennia ahrarynoho sektoru: rozshyrennia mozhlyvostei dlia Ukrainy [Investment support for the agricultural sector: expanding opportunities for Ukraine]. *Visnyk ekonomiky*, 3, 23–34.
2. Zamlynskyi, V. A. (2014). Finansovo-ekonomichni pokaznyky efektyvnosti investytsiinykh protsesiv na pidpriemstvi [Financial and economic indicators of the efficiency of investment processes at the enterprise]. *Ekonomichnyi analiz*, 16(2), 12–18.
3. Nehoda, Yu. V. (2019). Otsinka ta pidvyschennia investytsiinoi pryvabyvosti ahrarynoho sektoru ekonomiky krainy [Assessment and improvement of investment attractiveness of the agricultural sector of the country's economy]. *Ahrosvit*, 15, 14–19. <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.15.14>
4. Svyynous, I. V., Ibatullin, M. I., Salo, I. A., Trofimova, H. V., Rudykh, O. O., & Svyynous, N. I. (2021). Ekonomichni aspekty investytsiinoi diialnosti v silskomu hospodarstvi [Economic aspects of investment activity in agriculture]. *Prodovolchi resursy*, 9(17), 233–243. <https://doi.org/10.31073/foodresources2021-17-22>
5. Melnyk, S. I., Svyynous, I. V., Furman, I. V., Trofimova, H. V., & Starychenko, Ye. M. (2021). Investytsiina diialnist silskohospodarskykh pidpriemstv v umovakh transformatsiinykh protsesiv [Investment activity of agricultural enterprises in conditions of transformational processes]. *Ekonomika ta derzhava*, 11, 14–19. <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.11.14>
6. Didur, O. V. (2025). Analiz faktoriv instytutysiinoho seredovyshcha z pozlytsii yikh vplyvu na antykrizove finansove upravlinnia ahrarynykh pidpriemstv Odeskoi oblasti [Analysis of institutional environment factors from the standpoint of their influence on anti-crisis financial management of agricultural enterprises of Odesa region]. *Aktualni pytannia ekonomichnykh nauk*, 18, XX–XX.
7. Viblyi, P. I., & Blavt, A. A. (2023). Investytsiinyi potentsial Ukrainy v umovakh viiny [Investment potential of Ukraine in wartime conditions]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 82(3), 80–89. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.03.080
8. Ilchuk, M. M., & Svyynous, I. V. (2023). Ekonomichni aspekty innovatsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv Ukrainy [Economic aspects of innovative activity of agricultural enterprises of Ukraine]. *Ekonomichnyi dyskurs*, 3–4, 46–54. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-3-5>
9. Svyynous, N. I., Havryk, O. Yu., Svyynous, I. V., Yemchuk, T. V., & Salo, I. A. (2021). Formuvannia systemy instytutysiinoho zabezpechennia investytsiinoi diialnosti silskohospodarskykh pidpriemstv [Formation of the system of institutional support for investment activity of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, 63, XX–XX. <https://doi.org/10.33245/2310-9262-2021-168-2-XX-XX>
10. Koval, V. V., Harnaha, O. M., & Nesenenko, P. P. (2025). Upravlinnia finansovo-kredytnymy resursamy u zabezpechenni rozvytku ahrarynykh pidpriemstv [Management of financial and credit resources in ensuring the development of agricultural enterprises]. *Bulletin National University of Water and Environmental Engineering*, 1(109), 49–59. <https://doi.org/10.31713/ve120255>
11. International Finance Corporation. (2023). *Unlocking access to finance through agricultural receipts in Ukraine*. Washington, DC: IFC. Retrieved from <https://www.ifc.org>
12. Suslikov, A. V. (2023). Stratehichne upravlinnia rynkovoiiu kapitalizatsiieiu korporatyvnykh ahrarynykh

pidpriemstv na osnovi ESG-pryntsypiv [Strategic management of market capitalization of corporate agricultural enterprises based on ESG principles]. *Ekonomichnyi diskurs*, 1–2, 83–95. <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2023-1-8>

13. Food and Agriculture Organization of the United Nations. (2022). *The state of food and agriculture 2022: Leveraging automation in agriculture for transforming agrifood systems*. Rome: FAO. Retrieved from <https://www.fao.org>

14. Adamenko, I. O. (2025). Intelktualni tsyfrovi systemy upravlinnia silskohospodarskym vyrobnytstvom [Intelligent digital management systems for agricultural production]. *Ekonomichnyy analiz*, 35(3), 107–121. <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.107>

Received: 02.09.2026 / Review 03.22.2026 / Accepted 04.30.2026

